

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ДОНБАСУ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ДОНЕЧЧИНИ

1

ТОМ

А•Б•В

ДОНЕЦЬК•ВИДАВНИЦТВО•ПРОМІНЬ•2013

УДК 94(477.62)(031)
ББК 63.3(4УКР)я20
Е64

Е64 ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ДОНЕЧЧИНИ. / Під редакцією д.і.н., проф. П.В. Доброва. –
Донецьк: ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство «ПРОМІНЬ», 2013. –
440 с., іл. кольорові, ч/б.

ISBN 978-966-2008-01-2

В «Енциклопедії Донеччини» в довідково-інформативній формі подані славетні сторінки історії Донеччини.

У виданні зосереджено відомості про людей, які зробили помітний внесок у розвиток регіону на різних етапах його становлення: підприємців, діячів культури, освіти. Інформується про видатних осіб, які жили в різні часи та живуть зараз, ушляхляючи Донеччину своєю працею та звершеннями. Вміщено біографії державних, політичних, громадських, релігійних діячів, полководців, героїв війн, космонавтів, письменників і художників, скульпторів і композиторів, артистів і мандрівників, вчених і конструкторів.

Окремі статті присвячені історичним подіям, які стали віхами в розвитку України та нашого регіону. Мається інформація про населені пункти Донеччини, промислові та інші підприємства краю, окремі виробничі об'єднання, різного роду організації та установи, особливості їхнього розвитку на різних історичних етапах. Увага надається географічним і топонімічним термінам, місцевим назвам окремих поселень та відповідним історичним змінам, що відбулися в цих назвах.

Енциклопедія насичена багатим ілюстративним матеріалом.

Видання адресоване широкому колу читачів, буде корисним вчителям загальноосвітніх шкіл, викладачам вищих навчальних закладів, школярам, студентам, краєзнавцям та всім, хто цікавиться історією рідного краю.

УДК 94(477.62)(031)
ББК 63.3(4УКР)я20

*Автор проекту «Енциклопедія Донеччини» і керівник авторського колективу –
Петро Васильович ДОБРОВ,
декан історичного факультету, завідувач кафедри історії України
Донецького національного університету,
доктор історичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України*

Редакційна колегія:

<i>голова колегії</i>	– ДОБРОВ П.В.
<i>заступники голови колегії</i>	– ГРИДІНА І.М., СТЯЖКІНА О.В.
<i>відповідальний секретар</i>	– НІКОЛЬСЬКИЙ В.М.
<i>члени колегії</i>	– АНДРОСОВА С.Л., ГРИДІН А.М., ДМИТРИЄВА Н.Х., ДОБРОВ Е.В., КУЗІНА К.В., ЛЮДОРОВСЬКА Т.Ю., ПИЛИПЕНКО Д.В.

ISBN 978-966-2008-01-2

© Автор-упорядник Добров П.В., 2013
© ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство «ПРОМІНЬ», 2013

поїздів найчастіше формувалися з колишніх матросів і заводських робітників. Так, командиром бронепотяга «За владу Рад» був М.К. Старигін, а бронепотяга «Грім-94» – М.І. Карнаухов.

Виробництво бронепотягів було відновлено у роки Великої Вітчизняної війни. У червні-серпні 1941 р. на підприємствах транспорту почали виробляти броньовані потяги, броньовані майданчики і броньовані дрезини. У вересні 1941 р. в Донбасі було вироблено близько 20 бронепотягів. Їх виробництвом займалися робітники та інженерно-техн. працівники різних спеціальностей, металурги, машинобудівники і залізничники Донецька, Ясинуватої, Красного Лимана, Слов'янська, Жданова (Маріуполя), Волновахи, Єнакієвого, Макіївки і Мушкетового. Спец. потягами з металургійних підприємств доставляли броньовану сталь, а з Горлівки – кисень. У Краснолиманському депо переважно вироблялися броньовані майданчики, а в Дебальцевому і Попасній – бронепотяги. Особовий склад бронеп. комплектувався залізничниками і заводськими робітниками. «Фортеці на колесах» відправлялися із Донбасу на різні ділянки фронту. У жовтні 1941 р. один із них був відправлений під Москву. Дебальцевський бронепотяг, у бронюванні якого брали участь робітники й інж.-техн. працівники Донецької обл., відзначився в боях із фашистами на підступах до Харкова.

Лит.: Старокраматорський машиностроительный завод. Очерки истории. – Харьков.: СП «Инарт», 1996; http://mechcorp.rkka.ru/files/berp/pages/berp_photo.htm

Е.В. Добров

БРОНЗОВИЙ ВІК ДОНБАСУ. В Україні Б.в. тривав близько 2300 років, від останньої третини IV до кінця II тис. до Р.Х. Ця доба поділяється на

кілька періодів (за радіовуглецевою хронологією): ранній Б.в. (3100–2600 рр. до Р.Х.), середній Б.в. (2600–2200 рр. до Р.Х.), перехідний від середнього до пізнього (2200–1700 рр. до Р.Х.), пізній Б.в. (1700–1000 рр. до Р.Х.). У Донбасі протягом Б.в. змінювалося і співіснувало 12 археологічних культур: 1) ранній Б.в. – ямна і ранньокатакомбна; 2) середній Б.в. – культури і групи катакомбної області: донецька, харківсько-воронезька (середньодонська), бахмутська, західноманицька, інгульська (дніпро-азовська); 3) перехідна доба – бабинські (дніпро-донська і дніпро-прутьська), абашевська (доно-волзька); 4) пізній Б.в. – зрубні (покровська і бережнівсько-маївська), бондарихінська.

Більшість названих культур належать до степових тваринників, що репрезентували одну з гілок розвитку ранніх індоєвропейців – індоіранську. Вони демонструють виразну генетичну спадковість: ямна–катакомбна–бабинська–зрубна – і можуть вважатися автохтонними. За часів ранньої–середньої бронзи ці народи вели переважно рухомі способи життя, демонструючи комплексні господарсько-культурні типи з домінантою тваринництва, обмеженістю землеробства, розвиненістю окремих ремесел (металовиробництво, кремне- і деревообробка); наприкінці перехідного і пізньому етапах Б.в. збільшується осілість. Вони причетні до розробки міднорудних покладів Бахмутсько-Торецької ущелини. Степовики були активними будівельниками могил-курганів, що виконували для них функції некрополів і святилищ.

Абашевська й бондарихинська культури, що відомі лише в басейні Сіверського Дінця, залишені мігрантами з

північніших регіонів. «Абашевці» причетні до індоарійської гілки індоєвропейців. «Бондарихінці» ж представляли південну периферію прафіно-угорської лодності лісостепової–лісової зони Східної Європи.

Лит.: Археологія України. – К.: Либідь, 2005. – 504 с.; Давня історія України: в 3 т. – Т. 1: Первісне суспільство. – К.: Наук. думка, 1997. – 558 с.; Етнічна історія давньої України. – К., 2000. – 280 с.; Культури епохи бронзи на території України. – К.: Наук. думка, 1986. – 166 с.

Р.О. Литвиненко

БРОНЗОВІ СКАРБИ КІММЕРІЙЦІВ У ДОНБАСІ.

Кіммерійці були першим відомим народом із власною назвою. Наприкінці бронзового – на початку раннього залізного віку ці племена перебували на теренах півдня Східної Європи. Відомості про них зустрічаються у давньогрецьких авторів, в ассирійських клинописних текстах. Згідно з писемними джерелами кіммерійці спочатку проживали в степах Північного Причорномор'я та у Приазов'ї. В останній чверті VIII ст. до н.е. кіммерійці здійснили похід до Малої Азії. Завдали нищівної поразки Урарту, розгромили Ассирію, воювали в Мідії й Лідії, повернувшись, оселилися в Прикубанні й змішалися з місцевим населенням.

Проблема походження кіммерійців до сьогодні не вирішена. Так, М.І. Артамонов пов'язував походження кіммерійців із племенами катакомбної культури епохи середньої бронзи і вважав їх племенами іранського походження. Навпаки, О.І. Тереножкін стверджував, що кіммерійці походили від зрубних племен, а за етнічною приналежністю були фракійцями.

Труднощі археологічного вивчення кіммерійських племен полягають у тому, що як тваринники вони вели рухли-